

Csárdák útja

Śladami karczm na terenie Parku Narodowego w Hortobágy

The projects of the Hortobágy National Park were supported by the European Union.

Narodziny karczm

Wraz ze wzrostem bezpieczeństwa publicznego po wypędzeniu Turków, przy głównych traktach pomiędzy wioskami a miastami rolniczymi zaczęły powstawać karczmy, które odegrały ważną rolę w rozwoju handlu i komunikacji, która odbywała się wówczas pieszo, konno lub zaprzęgami.

Podróżni i poganiacze bydła mogli znaleźć w karczmach wikt i opierunek dla siebie i swoich zwierząt; znajdując się bowiem w dogodnej odległości stwarzały one doskonałe warunki postoju. Stanowiły jednocześnie ważną instytucję dla pasterzy z pobliskich pastwisk oraz mieszkańców okolicznych wiosek i folwarków. Aрендarze wynajmujący je od miast za roczny czynsz – oberżyści i karczmarze – zajmowali się niemal bez wyjątku wyszynkiem. Gastronomiczny charakter karczm wykształcił się dopiero później. Na karczmy, których w połowie XIX wieku prosperowało aż czterdzieści, ruinę sprowadziła najpierw kolej, a następnie zwolnienie od opłat bitych dróg, co zabrało lwią część ruchu komunikacyjnego.

Karczma Hortobágy

Karczmę zwaną „Nagyhortobágy” wybudowało miasto Debreczyn w 1699 roku na trasie wiodącego przez pusztę tzw. Traktu Solnego, obok rogatki celnej i urzędu pocztowego nad brzegiem rzeki Hortobágy. Wielokrotnie przebudowywana i rozbudowywana zgodnie z wymogami poszczególnych epok, ostateczną formę zyskała na początku XIX wieku. Los karczmy „Nagyhortobágy”, podobnie jak i los pozostałych zajazdów, powstałych przy większych szlakach lub brodach, wiązał się ściśle z wzniesioną obok powozownią i mostem. Słynny Most o dziewięciu przęsłach zbudowany został w latach 1827-1833 z tufy i dacytu, dostarczonych z Pogórza Węgierskiego. Karczma stanowiła ważną instytucję nie tylko dla podróżnych i poganiaczy bydła, ale i dla pastuchów z pobliskich pastwisk oraz mieszkańców okolicznych wiosek i folwarków. Była też centralnym miejscem Jarmarku przy moście, który odgrywał ważną rolę w życiu puszczy. Można tu było od razu przypieczętować ubity targ. Liczący sobie ponad 300 lat budynek dziś także stara się spełniać wymogi turystów.

Karczma Kadarcsi

W swojej pierwszej, nader prostej formie karczma została wzniesiona w 1761 roku decyzją magistratu w Debreczynie. Obecny, ozdobiony arkadami, klasycystyczny wygląd otrzymała w 1762 roku, kiedy to awansowała do rangi jednego z przystanków sieci zajazdów. Nazwę otrzymała od płynącej w pobliżu rzeki Kadarcs, która – zwyczajem wszystkich stepowych rzeczek – wiła się nieokiełznanie to tu, to tam. Kadarcsi to jeden z niewielu tego typu budynków, dysponujących nie tylko szynkiem, ale i pokojami noclegowymi oraz powozownią, do której prowadziły szerokie wrota. Przyjezdni wokół karczmy mogli wypasać albo napić konie. Ubodzy podróżni bez grosza przy duszy mogli się przespać na zadaszonym ganku.

Karczma Wiśniowa

Karczma Wiśniowa wzniesiona została u stóp kurhanu o tej samej nazwie, znaczącego granice miejscowości Tiszafüred i Kócs, w ostatnim dziesięcioleciu XVII wieku. Po pożarze poprzedniego budynku obecny zbudowany został przez radę miasta Tiszafüred w latach 1760-1770. W 1902 kupił ją za dwa tysiące koron wódarz-świniopas, János Czinege, ojciec późniejszego słynnego pastucha bydła, wódatza „Hrabiego Czinege”.

Niewiele podań zbójnickich wiąże się z tą karczmą, ponieważ było to nocne miejsce spotkań żandarmów z Füred, Ohat i Egyek. Zezwolenie na działalność odebrano karczmie w 1952 i wkrótce przeznaczono ją na magazyn PGR-u w Hortobágy. Na szczęście ratuje ją remont generalny, który dobiega końca w 1975 roku. Powstaje tu muzeum. Składające się z trzech pomieszczeń, wiernie odrestaurowane wewnątrz odzwierciedla życie i atmosferę Karczmy Wiśniowej z przełomu wieków.

Centrum Informacji Turystycznej i Warsztaty Rzemieślnicze (Látogatóközpont)

Jest to miejsce, gdzie otrzymamy pełną informację i wskazówki, w jaki sposób możemy się najpełniej - przy maksymalnym wykorzystaniu czasu - zapoznać z wartościami, jakie reprezentuje Park Narodowy: florą i fauną puszczy, zjawiskami atmosferycznymi, tradycjami pasterskimi i rękodzielniczymi, autochtonicznymi zwierzętami domowymi. Mieszcząc tu ekspozycję przyrodniczą oraz warsztaty, w których poszczególne rzemiosła prezentowane są przez ponad 30 artystów, można zwiedzać bezpłatnie.

Muzeum Pasterstwa (Pásztormúzeum)

W przynależnej do Karczmy Hortobágy powozowni znajduje się obecnie Muzeum Pasterstwa. Niegdyś był to budynek o wielkim znaczeniu zarówno dla podróżnych, jak i dla kramiarzy, przybywających na jarmark, strzegł bowiem nie tylko ich wozów i zwierząt, ale i całego dobytku. Obecna ekspozycja prezentuje elementy życia pasterzy, tradycyjne stroje i przedmioty ozdobne, często wykonane własnoręcznie.

Köraszin Wystawa i kiermasz rękodzielnictwa w Rotundzie

Umieszczona w Rotundzie wystawa prezentuje charakterystyczne dla tego regionu rzemiosła w niepowtarzalny sposób, obrazami prosto z życia. Znajdują się tu wiernie odtworzone pracownie z przełomu XIX i XX wieku: rymarska, garncarska, szewska, snycerska, tkacka, kuśnierska, wikliniarska, filcownia i kuźnia.

Żurawie na stepach Hortobágy

Studnia to źródło życiodajnej wody. Żurawie Wielkiej Niziny Węgierskiej stanowiły – i tak jest do dziś – szybkie i bezpieczne ujęcia wody. Ich charakterystyczna sylwetka stała się już symbolem puszczy. Kopacze studni łączyli się niegdyś w tzw. bandy. Za najodpowiedniejszą porę do pracy uznawano okres od sierpnia do października. Cembrowinę wykładano ceglami, nad nią stawiano żurawia i przymocowaną doń kluczkę z kubłem. Na poprzeczny słup trafiał balast, czyli ciężar. W zależności od liczebności pojonych zwierząt studnia wyposażona była w jednego, dwa, trzy, albo nawet cztery żurawie.

Z żurawiem łączyło się całe mnóstwo wierzeń i zabobonów: niektórzy uważali studnię za źródło życia i symbol płodności. Inni z kolei wierzyli, że przez studnię można dotrzeć w zaświaty. Według obserwacji ludowych jeśli woda w studni zmętnieje, idzie na deszcz. Żurawie służyły też do przesyłania informacji: obiad gotowy, albo: stało się coś złego, albo: żandarmi w pobliżu itd. Spraw co niemiara można było zasygnalizować żurawiem, posługując się wspólnym, umownym językiem puszczy.

Stare stawy na Hortobágy - kolejka wąskotorowa

Pierwszy staw rybny utworzony został w miejscu mokradła, zwanego Szpetną ziemią. Położone na 2 tysiącach hektarów „Stare stawy” stanowią najbardziej zagęszczony ptactwem wodnym obszar Parku Narodowego: dotychczas zaobserwowano tu prawie 300 gatunków ptaków. Tutejsza kolejka wąskotorowa cieszy się dużą popularnością wśród eko-turystów, ponieważ pozwala dotrzeć nawet do najbardziej oddalonych, ciekawych ornitologicznie stawów. Jest to jedyna na Węgrzech kolejka, której trasa wiedzie pośród stawów. Tędy prowadzi również świetnie oznakowana ścieżka edukacyjna, a w najdalszych zakątkach czekają na zwiedzających kładki i wieże ornitologiczne, skąd miejsca bytowe ptaków wodnych i błotnych stają się dobrze widoczne. Do elementów ścieżki należy tzw. Jezioro Bawołowe, które stwarza okazję do bliskiej obserwacji tych zwierząt, oraz sztuczne miejsce lęgowe jaskółki brzegówki. Hortobágy jest największym w Europie miejscem spotkań żurawi, które podczas jesiennych przelotów gromadzą się tutaj w stada liczące nierzadko 70-80 tysięcy osobników i właśnie tu mają jedno z największych miejsc noclegowych.

Wyruszymy razem w podróż „Szlakami historii”!

Step zaostrza apetyt na smaczne potrawy, orzeźwiające napoje, ale i wielobarwne atrakcje. Także dzisiejsi turyści mogą przecież odetchnąć i zaspokoić swój apetyt tradycyjnymi potrawami w wielowiekowej karczmie Kadarcsi, Hortobágyi. Przemierzając Park Narodowy Hortobágy ze wschodu na zachód wzdłuż tematycznego szlaku napotykamy bardzo wiele atrakcji: ścieżka edukacyjna Szalkahalom, we wsi Hortobágy Centrum Informacji Turystycznej, Karczma i Most o dziewięciu przesłach, Muzeum Pasterstwa i Rotunda oraz Warsztaty Rzemieślnicze. Po przejściu przez most, idąc dalej wzdłuż rzeczki Hortobágy w stronę Malomháza, natrafiamy na Puszczański Park Safari. Docierając tu pod koniec urozmaiconego dnia, warto zarezerwować sobie wygodne noclegi, na przykład w zielonej szkole Fecskeház, w miejscowości Máta.

A następnego dnia możemy wyruszyć po nowe przygody kolejką wąskotorową, która prowadzi przez jedno z większych w Europie miejsc bytowych ptaków wodnych, szlakiem stawów rybnych w Hortobágy. Podążając następnie w stronę Budapesztu, mijając Wiśniową Karczmę i mokradła Egyek-pusztakócs możemy odwiedzić Ptasią Lecznicę Górés.

Wybierz się i Ty w podróż „Szlakami historii”, aby zakończyć ją zrelaksowanym i bogatszym we wrażenia.

Wiecej informacji:

Hortobágyi Látogatóközpont és Kézművesudvar 4071 Hortobágy, Petőfi tér 13.
Hortobágyi Nemzeti Park Telefon: 0036-52-589-000

e-mail: info@hnp.hu
www.hnp.hu

www.csarda.info

